

Telegraful Român

Organ național-biseric

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român

2 ex. (Of.)

Str. Șaguna 8

Sibiu

Abonamentul:

an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 130 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 4 Dolari.
Ziarul apare Marțea și Vineria

Correspondențele

să se adreseze Redacției Telegraful Român strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză
Articole nepublicate nu se înapoiază

Prețul inserțiilor:

un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului Telegraful Român, Sibiu, str. Mitropoliei 45

Ortodoxismul trebuie să se afirme mai intensiv în statul român

Citim la Evanghelie: Amin, amin zic vouă: celce nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe airea, acela este fur și tâlhar. Iară celce intră pe ușă, acela este păstor oilor (Ioan 10,1—2).

Această zisă a Evangheliei îmi vine în minte de câte ori îmi îndrept privirile asupra stărilor religioase din statul meu român. Fără a nutri cuiva vre-un gând rău, sânt silit totuș a mă declara neîmpăcat cu politica religioasă ce se urmărește în stat. Lovituri peste lovituri și dispreț peste dispreț se aruncă bisericii ortodoxe, cașicând nu fiii ei ar fi întemeiat și susținut țara ce ne place a o numi România Mare. Se înțelege, loviturile se dau indirect ca să nu se poată zice că noi ortodocșii sântem persecutați. Indirect ne vine și disprețul. Il primim în formă de hapuri îndulcite, cari le înghițim la început fără a le simți amăreala. Se urmează, cu noi ortodocșii, în ținuturile mai noi, chiar povestea oaspelui ce l-ai lăsat în casă, ca să ajungă el mai târziu după masă și pe tine să te dea afară.

Expun în mod sumar câteva din doleanțele ortodocșilor, pe care altfel opinia publică destul de bine le cunoaște și apreciază.

Ne aducem cu toții aminte de îndârjirea și vehemența ce s'a desvoltat cu ocazia desbaterilor asupra legii cultelor în sinul corpurilor noastre legiuitoare. Episcopatul ortodox s'a pus pe punctul de vedere al egalității drepturilor bisericesti; și a cerut dela guvern numai atâta, ca măsura ce s'a aplicat nouă când câțiva transfugi de ai noștri se duceau în tabără străină, să se aplice acum și altora între asemenea împrejurări. Legea talionului era aceasta, dinte pentru dinte. Talionul ortodocșilor era cu mult mai îndulcit față de talionul practicat altă dată. Atunci nici se numea talion, ci: *sic volo*. De părerea aceasta era la înce-

put și ministerul. Ce a intervenit la mljioc și ce nu, nu aparține afacerii. Destul că părerea guvernului s'a schimbat. Legea s'a votat, dar în felul contrar ortodocșilor. Ortodoxismul deci a eșit din luptă bătut, trebuind să înghiță hapul amar — vezi bine, de dragul păcii. Trebuind a înregistra singur această afacere, nici ne-am mai ocupa de ea. Noi ținem strâns la învățatura lui Hristos: de șaptezeci de ori câte șapte să iertați! Dela legea cultelor încoace loviturile însă au sporit și sporesc mereu. Căci se zice că pofta vine mâncând. Cuceritorii unei poziții au râvnit, deci la altă cucerire. Au și avut-o. Biserica noastră prin sfântul Sinod, autoritatea supremă spirituală a noastră din stat, cu scop de a întări și mai mult duhul ortodox și românesc al fiilor noștri din părțile nordice ale Ardealului a cerut reînființarea diecezei de altă dată ortodoxă în părțile de acolo. Era vorba de un drept bătrân și de repararea unei nedreptăți seculare. Cererea sfântului Sinod din toate punctele de vedere era deci justificată. Guvernul deci fără nici o ezitare trebuia să-i dea curs. I s'a dat curs? Nu. Pe semne greutățile bugetare împiedecau guvernul a pași la realizări. Vine însă concordatul cu «sfântul părinte» dela Roma. După el vine și înființarea episcopiiilor catolice, cerute de concordat, și atunci guvernul ce face? Trece pe dinaintea cererii ortodocșilor și o trece cu vederea, înființând episcopat catolic, nu ortodox în părțile nordice. Motivul greutăților bugetare, deci, nu mai există, pentru că înființarea aceasta se întâmplă chiar în mijlocul crizei financiare ce amenință în mare măsură echilibrul nostru bugetar. Se va răspunde, că ce treabă avem noi cu episcopiile străine? Adevărat, nu avem nici un amestec, căci fiecare biserică se organizează cum vrea și cum poate. Nici n'am avea nimic de zis când măsura s'ar aplica și nouă. Nu putem tăcea însă, când alții sânt destul de bine organizați și de prezent își au episcopiile lor destul de numeroase, care aproape sânt

egale cu protopopiatele din o eparhie de ale noastre, iar noi stăm pe loc, oarecum forțați de zgârcenia guvernăntilor. Zi de zi se descoper apoi dedesupturile bugetare, ce pe alții îi favorizează, iar pe noi că sântem biserică săracă — mereu ne trec cu vederea. Tuturor se dau ajutoare. Singur nouă ortodocșilor se răspund când cerem: Tăceți! voi mai puteți aștepta.

Cât de scăzută e autoritatea bisericii ortodoxe înaintea guvernăntilor moderni, se cunoaște și din alt fapt foarte dureros pentru noi. Congresul național-bisericesc, lângă sfântul Sinod, al doilea for suprem în cele administrative ale bisericii ortodoxe, în sesiunea sa din urmă a cerut reînființarea ministerului cultelor, care de prezent este contopit cu ministerul instrucțiunei. Congresul și-a trimis cererea, voind prin ea a mări prestigiul statului, ca și în afară să se vadă că e stat ce părtinește religiile, care nu numai au fost cândva alcătuitoare de state, dar și azi singur ele pot asigura ordinea publică prin morala lor religioasă. Nici se putea opune nimeni cererii congresului nostru ortodox, căci era cerere justă, care nici nu poate vătăma pe nime, și nu poate ataca nici bugetul de stat, pentru că speșele ce se făceau altă dată cu susținerea ministerului cultelor, se fac și azi. Prin desființarea ministerului cultelor statul nu a câștigat nimic, ba a pierdut mult, căci arată prin desființare că cultele în stat sânt ceva lux fără care putem trăi. — Deși toate motivele militau pe lângă reînființarea ministerului cultelor, decusul congresului în păturile noastre conducătoare de stat nu a avut nici un ecou. Nici nu știu de s'a învrednicit președinția congresului de a cere răspuns ori ba.

Ori s'a răspuns ori nu s'a dat răspuns cererii, noi ne agităm pe chestie și neurmarea ei din partea guvernului o considerăm ca un hap amar ce trebuie să-l înghițim ca adaus la celelalte multe și multe hapuri amare.

Mai nou ni s'a servit și alt hap, care e foarte amar și nu se știe de va putea ori nu fi înghițit,

ori va naște volburi mari păuă în cele din urmă. Preoții nu sânt puși să facă politică militantă și să tulbure societatea prin agitațiile lor. Nici nu s'a pomenit, poate în un caz două și în mod izolat, ca ei să fi tulburat pe cineva prin agitațiile lor. O datorință au însă preoții care totdeauna și-au îndeplinit-o destul de cu vârf și îndesat. Datorința lor e să stea lângă popor și să aibă rol hotărâtor în dirigerea forții, și vremelnice, nu numai sufletești, a poporului. Noile măsuri de stat îi împedecă dela acestea, prin aceea că nu mai fac parte din consiliile comunale, — sânt va să zică împedecați preoții a avea cuvânt hotărâtor, când se aduc decizuni ce privesc daraverile zilnice ale poporului. Se va obiecționă: pot deveni preoții și acum membri ai consiliilor comunale. Răspundem: pot deveni, dar numai în cadrul unui partid! Și viața preotului nu e bine să fie legată de nici un partid politic. Preoțimea să se lase și de aci încolo în pozițiile sale din care nici dușmanii vechi, când trăiam în satele străine, nu au scos-o.

Legiuitorii voind să facă o învoire radicală în stările de până acum, și poate și ca să dea la o parte dela conducere pe unii preoți, nu și-au dat seamă de pericolul ce amenință ordinea publică și bisericescă prin învoire. Oamenii au început a vorbi ei între ei: ce ne mai pasă de preot și de ce trebuie să mai ținem la preot și la biserică, când în daraverile noastre nu mai avem nici o legătură cu preoții! În consiliile comunale sfatul lor nu mai e luat în seamă, căci acolo nici nu pot merge dacă nu sânt membri aleși, cununiiile le fac primăriile. Cine vrea merge și la biserică, cine nu, nu. Separarea bisericeii de stat începe a deveni realitate. Bine a zis dl ministru Dr. Valer Moldovan, când și-a ținut prelegerea de inaugurare ca profesor la universitatea din Cluj, că statul e pe cale de a se desface de biserică. Ce desfaceri trebuie să mai urmeze? Doar cu biserică aproape desfăcuți sântem și de prezent. Numai la serbările naționale mai însemnăm

ceva, căci după datinele de până acum, acele nu se pot îndeplini fără cooperarea clerului ortodox. Și aici sântem însă concurați de râvnitori în a ne ocupa locul.

Când toate acestea se petrec într'un stat, care are înscris în constituția sa, că biserica ortodoxă este biserică dominantă, apoi să rămănem și pe mai departe pasivi? Nu putem! Ci trebuie să strigăm cu toate puterile: Unde sânteți voi, marii voievozi Ștefan și Mihai, cu întreg șirul voievozilor și boerilor, cari cu sabia în mână v'ați apărat legea și moșia, și nu v'ați dat biruiți nici când dușmanul își pusese genunchii pe peptul vostru și cu mâinile sale însângerate vă sugruma! Cum să apărăm ortodoxismul fraților din afară, din cari unii trăesc departe peste oceane, când nici la noi acasă nu sântem stăpâni? Pare că un blăstăm planează asupra acestui neam românesc. Când era condus de voievozi ortodocși, avea de dat lupta cu păgânii sălbateci și nemiloși, iar când s'a întregit într'un singur mănunchi, are nenorocul de a fi condus de liberugetători și de persoane interesate ce privirile și le îndreaptă înafară, ca să poată împlini voia dușmanilor seculari ai ortodoxismului. Cărmacii noștri țin la țundră, nu la cămașe care e mai aproape de corp. Grecii scot afară din țară pe toți ceice îmbată cu apă otrăvită de proselitism tineretului lor, — noi par'că anume aducem în țară persoanele ce ne îmbată cu apă rece. La noi are mare preț și azi vorba din evul mediu: Roma locuta — cauza finita. Dar oare până când?

Cetesc în gazete, că ortodocșii din Maramurș au început a se mișca, din cauză că s'au preterat când cu înființarea episcopiei catolice pentru Maramurș, în loc de cea ortodoxă care de mult s'a cerut în părțile de acolo. Bine au făcut. Capul plecat, adevărat că nu-l tae sabia, dar celce pururea se pleacă și nici odată nu-și manifestă, publice, sus și tare voința, dela o vreme devine considerat ca un «papă lapte», și nime nu mai dă nimic pe părerea lui. E ca și copilul ce pururea doarme și de aceea mama lui bucuroasă că nu sbeară, aproape cu totul îl neglișă. Ori noi ortodocșii nu avem voință? Ne lășăm batjocoriți de alții ca și viteazul din cenușă, care a primit polecra de cenușotcă?

În coloanele prețuitului Telegrafului Român, nu de mult s'a publicat recenziunea unei lucrări a profesorului universitar Dr. S. Dragomir. Ceice se interesează de soartea bisericii noastre, dacă până atunci n'au știut cumva, au putut lua cunoștință despre evenimentul înălțător de suflete, că ortodoxismul are a-și mulțami existența mucenicilor ortodocși din anii 1760. Să fim noi ceice

trăim în regatul ortodox și independent, România, mai slabi, când noi nu avem de apărat nimic, și numai la a ne afirma sântem chemați? Nu se cuvine. Fac apel la toată opinia publică ortodoxă să iasă din pasivitate. Vom trata chestia în presă, în corporațiile noastre bisericesti și noi între noi, până ce vom fi ascuțați. Deputații ortodocși și senatorii, cari nu servesc cauza sfântă a ortodoxismului, să nu mai fie considerați de ai noștri, nici să li se dea pe viitor scaune de deputați și senatori.

Nu cer să fim agresivi. Cer numai să ne afirmăm. Clerul înalt înainte, și noi după dansul!...

Prot. Vasile Gan.

Cerem echitate și justul echilibru al ajutoarelor de cult

Ierarhii bisericii noastre intruniți în ședință Vineri dimineata, în capitala țării, sub președinția I. P. S. Sale Patriarhului, au votat următoarea moțiune:

«Biserica ortodoxă română, conștie de grava situație financiară, ce dănuiește greu — în toată lumea — așa și la noi de mai mulți ani, — este gata să aducă și de astă dată posibilele jertfe pentru a contribui la ușurarea sarcinilor, ce apasă visteria țării. Ea și în trecut s'a desbrăcat de enorme averi și e bucuroasă, că din ele statul român și-a putut creia și susține mulțime de instituțiuni necesare; iar unele din acele averi formează și azi patrimoniul său cu rezerve de însemnate valori utilizabile.

Biserica va reduce și va îndemna pe toți la o patriotică restrângere în cheltueli.

Dar ține să constate și cu acest prilej, că mai ales biserica din vechiul regat este abia la începutul dezvoltării sale pe terenul unei vieți administrative autonome, încât funcțiunile sale în plină evoluție reclamă în mod firesc nu reducerea, ci sporirea succesiv a funcționarilor și forțelor de muncă dela centrele eparhiale. Pe când alte confesiuni — în raport cu noi — cu ajutorul statului își mențin o situație privilegiată, unele chiar cu un lux de dignitari de prisos; ear ajutoarele pentru materiale întrec or ce proporție, ceice jignește atât de greu strămoșeasca biserică a neamului românesc și agită mereu nemulțumiri deplin justificate ale credincioșilor ei, mai ales că acele confesiuni dispun de averi proprii mari față de sărăcia bisericii ortodoxe. Deci ne simțim datori a cere onor. guvern al țării mai întâi să restabilească echitatea și echilibrul just al ajutoarelor de cult, conform legii cultelor, altcum ce folos că se votează legi, care nu se aplică? Numai după această restabilire, vor putea fi proporționate și egale reducerile

de 15 la sută din ceice beneficianză și biserica noastră dela stat.

Cerem deci, cu adânc respect, dela onor. guvern, în interesul dreptății și a respectării legii: a fixa mai întâi proporția justă a dignitarilor și consilierilor, protopopilor, funcționarilor bisericesti etc., față de numărul sufletelor din eparhii, protopoplate, etc. și a cere reducerea pe această bază justă».

Congres anual preoțesc în capitală

În 21 Octomvrie a. c. s'a ținut la București congresul Asociației generale a clerului ortodox român.

De dimineată s'a săvârșit la biserica Sf. Ilie Gorgani, sfânta liturgie, de un sobor de preoți.

Răspunsurile au fost date de corul cântăreților bisericesti sub conducerea dlui prof. I. Popescu-Pasărea.

După sfârșitul sfintei slujbe, preoțimea a mers în sala «Tinerimea», destinată desbaterilor congresului în prima zi.

Congresul a fost deschis de părintele P. Partenie, președintele Asociației, zicând și următoarele:

Nu putem uita un moment îndatoririle pe care statul la are către biserică sa. Biserica nu poate dezerta un minut dela rostul ei de mare regulator moral în mijlocul neamului, fiindcă biserica este a sufletului și ființei etnice a neamului.

Însă avem datoria de a veghia ca nația noastră să nu fie subminată prin multa ei generozitate, și biserica să nu fie expusă la rolul de cenușotcă. Adecă, dorim ca dominanța acestei biserici să fie realitate vie, înțelegându-i-se de toți bărbații noștri politici rostul său înalt.

Sântem foarte mișcați că ierarhii noștri dau în această privință semnalul de trezire, pentru ca biserica să fie scutită de jignirile ce i s'au adus, cum de pildă legea cultelor, și prin concordat, care creiază de pildă catolicilor la noi în țară «cea mai privilegiată situație juridică și economică din România», pe când dominanța noastră este floare retorică.

S'ar fi întemeiat încă și pe solidaritatea de masă a corpului preoțesc și al cântărețimii care acum face zid cu noi, nu pentru a salva splendorile patrimoniilor noastre sacre și princiare pe care nu le avem, ci pentru a întemeia un front comun de luptă pentru o biserică ce a zidit neamul acesta, în ce are arta mai bun din moștenirile trecutului.

Sântem foarte mișcați că I. P. S. Mitropolit Nicolae, în scrisoarea ce ne scrie cu prilejul acestui congres, ne îmboldește spre o puternică și cuminte solidaritate, spre academice discuții și demne ținute, arătând semnul eroic al luptelor viitoare pentru a nu mai primi — sau pentru a repara — jigniri ca cele ce ni s'au adus la legea cultelor și la concordatul obținut statului nostru de catolici.

În această sfântă unire solidară înțelegem să pornim la luptă, strânși în jurul ierarhiei noastre, în afară de care nu este cu putință să redobândim bisericii pozițiile pierdute și să-i valorificăm drepturile. Dorim însă înaltei noastre ierarhii să-și lămurească înșasi țintele sale ca să vedem clar drumul unor preocupări și lupte unite, încât dușmanii bisericii să nu poată exploata în folosul lor presupusele împerecheri din sânul bisericii noastre ortodoxe.

După cum sfântul Sinod este statul major al bisericii și creerul acestei biserici, tot astfel socotim că clerul (preoți și cantori) este oștitorul cel din tranșee și de pe frontul creștin în plină trântă cu toate puterile ignoranței, ale superstițiilor, sectelor, și chiar agresiunii unor confesiuni tolerate și care au constințit desbinarea dela 1700.

Situația bisericii noastre în ipostasa de patriarhat îi indică acest rol în prezent.

Dar, pentru ca biserica și nația să fie cu adevărat dominante, se impune o mobilizare sufletească a cărmuitorilor noștri bisericesti și politiciesti.

Socotim în modestia noastră, că un armistițiu politic, între oamenii noștri de conducere, pe o mare perioadă de ani, se impune. Cu acest armistițiu vom crește valorile sufletului bisericesc și național.

Cerem deci solidarizarea ortodoxiei într'un front comun de luptă pentru a afirma dominanța contra ofensivei catolice care a obținut spargerea noastră confesională.

Acest armistițiu ar aduce acest bine că nimeni n'ar mai căuta suporturi de sprijin în afară de uriașă solidaritate a neamului, și ar dispărea supralicțarea de concesii pe seama minorităților etnice și confesionale, făcută în paguba dominanței unitare a sufletului românesc. —

Păr. C. Dron, președintele efortului bisericesti, aduce salutul I. P. S. patriarh, Miron Cristea, care, fiind reținut la serbările universitare dela Cluj, n'a putut fi în mijlocul preoțimii, căreia îi trimite binecuvântarea patriarhală și urare de spor în lucrările congresului.

Păr. A. Crăciunescu, aduce salutul și binecuvântarea I. P. S. Mitropolit al Ardealului. Spune că preoțimea din Ardeal se alătură lucrărilor congresului, cari au de scop să determine o nouă viață bisericii în stat. Crede că preoțimea va fi solidară ca să poată să-și câștige drepturile călcate.

Dna Alexandrina Cantacuzino, în numele societății ortodoxe a femeilor române spune: Salut, în numele soc. ortodoxe a femeilor române pe preoțimea ortodoxă a sfintei biserici românești. Biserica ortodoxă s'a identificat în decursul vremurilor cu interesele neamului, pe care l-a crescut și l-a legănat în sfintele sale tradiții ortodoxe. Dacă asistăm azi la o destrămare socială și la o demoralizare a tuturor straturilor sociale, e că slujitorii bisericii noastre au fost neajutați și lăsați în părăsire de stat. Avem nădejdea, că slujind după cuvântul bisericii, în amintirea tuturor cari s'au sacrificat pentru întărirea neamului, nu vor lăsa o clipă să i se scadă prestigiul și mai cu seamă se vor pune pe lucru, cu conștiința datoriei împlinite, ca să înviorze din nou sfânta credință, adevărata mântuitoare a neamului creștinesc. În preoțimea ortodoxă a țării, în sacrificiul acestora mai stă nădejdea pentru mai bine și a neamului, și a bisericii.

Di Stancu Brădișteanu, directorul general al cultelor, aduce salutul departamentului cultelor și urează congresului succes.

Di Dem. Dobrescu, primarul capitalei spune: Atâta timp cât credința și morala religioasă va conduce omenirea, societatea va avea cumpănă tare. Când nu e credință, societatea suferă. Barca aceasta a năzuințelor bune se răstoarnă când nu are cârma credinții și a adevăratei vieți morale. Fac aici o mărturisire: Capitala noastră nu are credință. Societatea bucureșteană bâjbăie în întunecul necredinței. De aceea vă cer dvoastre,

